

Ion Lazu

VENETICII

IDEEA
EUROPEANA

ION LAZU

•

Veneticii

 EDIȚII
DEFINITIVE

Colecția: EDIȚII DEFINITIVE
Coperta și colaj: Florin AFLOAREI

Editori: Aura CHRISTI & Andrei POTLOG
Lector: AURA CHRISTI
Director economic: Mihaela DAVID
Tehnoredactor: Carmen DUMITRESCU

Editura IDEEA EUROPEANA
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: fcideeaeuropeana@yahoo.com
www.ideeaeuropeana.ro

© Ideea Europeană 2010

ISBN 978-606-594-058-1

Printed in Romania

Carte apărută cu sprijinul
domnilor Radu Aurel Bogdan și Georges Lazu.

ION LAZU

Veneticii

ION LAZU s-a născut la 6 ianuarie 1940 în comuna Ciobârciu, județul Tighina din părinții Grigore și Vera (născută Ciobanu), proprietari agricoli, mici negustori. Pe linia mamei, I.L. se înrudește cu Ștefan Ciobanu, profesor de istoria literaturii vechi, director al Liceului real Al. Russo din Chișinău, unul dintre artizanii Unirii din 1918, ulterior Ministrul Culturii și Cultelor. În martie 1944 familia scriitorului s-a refugiat din fața frontului, stabilindu-se în comuna Cireașov, jud. Olt. Școala primară în satul de adopțiune, clasele secundare la Școala Ionașcu din Slatina. Liceul Radu Greceanu din același oraș, promoția 1956. În același an devine student la Facultatea de Geologie-Geografie a Universității București, pe care o absolvă în 1961, când devine geolog-prospecteur la o întreprindere de profil din Capitală, de unde și iese la pensie, în 1999, după 38 de ani de activitate neîntreruptă, practic în toate regiunile țării. Nu a fost membru de partid și nu a avut funcții administrative. Naționalitate și cetățenie română. Din 1996, redactor șef la Ed. Vinea.

În anul 1980 s-a căsătorit cu Lidia Duță (n.1953), absolventă a Școlii Populare de Artă București, secția Teatru. Autoare a 4 volume de poezie. Un fiu, Andrei, student.

I.L. a debutat cu poezii în revista *Ateneu* în decembrie 1964 și a continuat să publice sporadic versuri și proze scurte. Nu a publicat niciodată articole în presa comunistă.

Premii literare, pentru artă fotografică și pentru scenariul de film *Vestea*, 1970.

Membru al Uniunii Scriitorilor, al Asociației Ziaristilor, al Asociației Artiștilor Fotografi, al Asociației Culturale Franța-România, al ARVIS.

Cetățean de onoare al municipiului Slatina.

Adresa: București, B-dul Rm. Sărat nr. 6, Bloc 21-B, sc. A. ap. 26, sector 3, cod: 031912;

tel.: 320.63.84; mobil: 0723.392.582; e-mail: ion.lazu@ gmail.com; blog: ionlazu.bibro.net

PARTEA ÎNTÂI

ORDINUL DE EVACUARE

Căruța cu militari intrase în sat pe la capătul dinspre Talmaz și înainta pe ulița mare în trap susținut. Soldatul T.R. de pe banchetă, în loc să se arate mulțumit de râvna acestor căluți de rechiziție, se simțea dator să agite biciul și să-i plesnească uneori peste crupe cu hățurile, însă fără alt efect vizibil decât fornăielile roibului mărunț din dreapta, care de fiecare dată scutura nervos din cap și încerca, în pofida ochelarilor, să arunce o privire înapoi, spre a-l sfida pe acest om necugetat. Trecuseră de podul lui Stahov, de Cruce și de-acum încolo cei din șaraban, fără să spună ceva anume, începură să privească mai cu atenție casele de pe partea dreaptă, ca în preajma unei opriri.

„Nu era vorba de școală?” se întoarse majurul spre frunțaș. „Ba da, așa zicea...”, făcu cel chestionat, cu grabă. „Păi, uite primăria, urmează imediat școala. Să oprești, Ioane!” i se adresă celui cu hățurile.

Un sâtean încotoșmănat ca de iarnă, tocmai coborâse treptele primăriei și ieșise la drum. „Ptruu!” Soldatul de pe banchetă trase de hățuri și opri la poarta școlii. Frunțașul, ca om ager ce se considera, pusese mâna stângă pe loitră și, chiar mai înainte de a auzi bine-cunoscutul „Pas alergător, că ne grăbim...”, își făcuse vânt și sărise jos, încă din mers, pe vârfuri, cu fața înainte, având grijă să amortizeze căderea pe pământul moale de pe marginea drumului. S-ar

fi zis că a trecut cu brio această probă de agilitate, făcând o bună impresie camarazilor rămași în căruță. Însă luându-l prin surprindere pe sătean, care ar fi preferat ca astfel de acrobații să se producă la o distanță ceva mai mare, sau deloc... Dar dacă un civil își poate permite să facă pe buimacul, militarul, mai ales fruntaș, trebuie să fie mereu la datorie! Așa că execută un stânga-mprejur și, în secunda următoare îl întrebă pe civil:

„Unde stă cetățeanul Grigore Manu?”

„Grigore Manu stă chiar aici, deasupra școlii, pe ulicioară”, răspuse omul, ca la tablă, folosind jumătate din cuvintele întrebării, șiretlic de care-și amintise ca prin minune, după zeci de ani. (Apropierea școlii îl ajutase într-aceasta?) Își însoți cuvintele cu un gest al mâinii: pe ulicioară și la dreapta... Apoi tot el adăugă, cu un plus de siguranță de sine: „Dar acum e înăuntru, la primărie...”

Fruntașul mormăi un „mulțumesc!” și, mai înainte ca săteanul să se fi clintit din loc (dar nu chiar asta e diferența?!), tâșni pe lângă el, prin șanț, în pas alergător, făcându-și în gând socoteala că norocul e din nou de partea lui: n-o să se înfunde prin noroaie, n-o să gâfâie la deal... Primăria e colea! Don' majur vrea să execuți ordinul în doi timpi și trei mișcări; chiar așa o să fie, în ce-l privește. Odată declanșată, alergarea își alegea singură ritmul și traseul, astfel că militarul se înscrise într-o curbă iscusită printre stâlpii porții, tropăi nediferențiat pe treptele de la intrare și pătrunse în primăria cea nouă. Gata! Misiunea era ca și îndeplinită. Printr-o curioasă potriveală, ca atunci când e ca lucrurile să se lege de la sine, plicul cu pricina ajunsese în mâna stângă; fruntașul ridică dreapta, într-un salut care urmărea să atragă atenția asupra-i. „Să trăiți!”

Lume multă, rumoare. Trase aer în piept, ca să vorbească: mult mai cald ca afară, iar fumul amăru de tutun îi umplu instantaneu gura cu salivă. Și-o înghiți pe dată și, tot în ritmul gâfâit al alergării, reuși să articuleze: „Cine este Grigore Manu?”

I-l arătară. Dar cel căutat auzise el însuși întrebarea și se îndreptă spre mesager. Acestuia nu-i rămânea decât să-i întindă scrisoarea: „Aveți un plic de la un domn din Talmaz.” „Mulțumesc, camarade!” rosti Grigore Manu.

În mișcarea generală a celor care se întrerupseseră din vorbă ca să afle ce e cu noul venit, nu era timp pentru mai mult de atât, și pentru o scurtă privire. Așa că Mesagerul, ignorând într-aceasta tocmai conținutul mesajului adus, ca de altfel și pe adresant, mai spuse doar un: „Să trăiți!” cu dreapta la bonetă și cu cealaltă mână uitată goală, cu degetele desfăcute, la semiînălțime, după care execută un stângamprejur din seria lui nou-nouță, repezindu-se afară, pe scări, exact în secunda când, după număratoarea lui care continua să se desfășoare în gând, ar fi trebuit să apară în raza de observație a majurului; Grigore, la rândul-i, tresări: *Ce-i cu aista? Care dintre ai noștri...?* În timp ce întindea mâna după plic, orbit de albul hârtiei, asupra căreia i se concentrase toată atenția, își dădu seama că mai bine ar fi dus-o la față, ca să ascundă paloarea care-l lovise... Militar înseamnă veste, auzi o voce anapoda, dinăuntrul cugetului și, dându-și seama că firea lui îi joacă o festă, se sperie, abia acum, de-a binelea: *Ce e, domnule, cu plicul aista?* Dar înțelegând un lucru simplu: că plicul îi este adresat anume lui și nicidecum vreunuia dintre consătenii adunați la primărie, îl trase la sine și, cu el încleștat între degete, se duse către fereastră, mai la lumină, de fapt ca să rămână singur. Îl ținu o clipă în aer, cu amândouă mâinile, cum ar fi luat de piept un dușman, scrutându-i fața. Apoi strivi plicul la un colț, în felul știut, iar prin dezlipitură băgă degetul mare și îl sfășie până la celălalt capăt. Scoase conținutul – erau două foi separate, asupra cărora nu se putea decide: un dreptunghi tipărit – asta era cel mai important, dar nefiind vorba de bine cunoscuta Foaie de mobilizare, Grigore îl puse instinctiv dedesubt, procedând fără să-și dea seama ca la pocher când, la împărțirea cărților, zărești din zbor una dintre ele și o pui ultima, înainte de a începe să le filezi. Biletul rămas deasupra, la vedere, scris de mână, cuprindea următorul mesaj:

„Grigore, Rușii au rupt frontul la Nicolaev și vin încoace, spre Nistru. Ți-am făcut rost de un Ordin de evacuare pentru întreaga familie. Caută să plecați chiar în astă seară. Dumnezeu să vă aibă în pază! Inginer Ion Giuglea.”

În primul moment nu simți nimic, decăt căldura din încăpere și tăcerea nefirească, de parcă sufletul i-ar fi fost pecetluit. Altfel, biletul glăsuia clar: Rușii au spart frontul,

vin încoace... Și abia acum simți izbitura – și o decomprimare: spărtura prin care nedreptatea pătrundea în forță, sfâșiindu-l până la celălalt capăt al durerii.

Pe când cerceta Ordinul de evacuare, dintre cei care îl priveau s-a apropiat cumătrul Cozma Bălan, notarul. Un prieten adevărat simte primejdia și vine să-ți stea în preajmă, cu persoana lui, cu un cuvânt. „Grișa, ce s-a întâmplat? E ceva grav, spune?!” Da, era ceva atât de grav încât nici nu știai dacă e bine să spui despre ce e vorba, sau să pleci acasă, pe mutește și să nu ai decât grija ta și-a alor tăi. Pe de altă parte, biletul de la Giuglea, deși nu o făcea explicit, îndemna la discreție. Se părea că Ordinul de evacuare fusese obținut prin influență, direct din mâna vreunui sus-pus, ca un hatâr făcut domnului inspector de la Gospodărirea Apelor, pentru un protejat de-al dumisale, tocmai ca acesta să nu mai aștepte primirea pe filiera normală, la timpul hotărât de autorități. E tot ce-am putut să fac pentru voi, părea să spună biletul; plecați cât mai repede și fără să bateți toba, până să înceapă marea îmbulzeală a evacuării...

„Nici că se poate mai rău! răspunse. Rușii au spart frontul... Uite ce-mi scrie domnul Giuglea. Mi-a trimis un Ordin de evacuare...”. Și îi puse hârtiile în mână, pentru simplul motiv că vorbele lui nu puteau da nicidecum măsura nenorocirii care se abătuse asupra tuturor. Cu atât mai mult cu cât prietenului i se citea pe chip, de la orice distanță, groaza. Vezi și tu ce scrie aici, ar mai fi spus, de parcă abia în acest fel apariția frunțașului căpăta înțeles, iar mesajul pe care îl adusese atingea dimensiunea unei catastrofe – ceea ce și era, de fapt. Dar nu mai adăugă nimic cuvintelor pe care apucase să le spună și gestului plin de obidă.

Bălan își aruncă ochii pe hârtii, în diagonală, cu vechea-i dexteritate de notar, parcurgându-le instantaneu, ca pe cele trei silabe ale urgiei, apoi, edificat, le înapoie cu un gest reflex adresantului, întrebând: „Și acum ce facem?” căci înțeleseseră amândoi că nu e vorba doar de Grigore Manu, cel care cu numai un minut înainte putuse să pară un privilegiat, în comparație cu consătenii – dacă nu cumva un proscris! nevoit să ia calea pribegiei, pe când celorlalți încă nu li se întâmplase nimic: înțeleseseră deodată că firul s-a rupt. S-a terminat cu neliniștea, cu așteptarea, cu

amânarea, precum s-a terminat cu frica și cu speranța și cu deznădejdea – iar mâine, poimâine satul lor va sta în bătaia tunurilor rusești, cum se află el atârnat pe clina repede a dealului, expus acolo casă cu casă, ca într-o vitrină.

„Ce facem?” răspuse Grigore. „Fugim unde-om vedea cu ochii! Aici pe linia Nistrului o să fie frontul, știi bine!” „Aș merge și eu cu voi”... se atașă cumătrul Cozma. „Să-i spunem primarului?” „Da” răspuse Grigore nerăbdător, luându-se după notar care deschise ușa biroului său și îi făcu semn lui Clemente Sârghi. Acesta părăsi degrabă pe Trifan Caraman, directorul școlii, cu care era în discuție și, din câțiva pași, apăru în cadrul ușii, umplându-l pe de-a-ntregul; era la fel de înalt ca Manu, așa că, văzându-i alături, ca în acest moment, te întrebai de ce trebuie să fie cineva de două ori mai lat decât Grigore, care numai om firav nu putea fi considerat?

Îi spuseră. Îi arătară hârțiile. Dar se vedea bine că primarul deja înțelesese. Altfel cum l-ar fi părăsit fără ezitare și fără a se scuza măcar, în mijlocul discuției, pe domnul Caraman? Și de ce capul lui ca un ciubăr se înțepenise pe grumaji? „*Hui trista boha mati!* Acum e acum!” „Ce ne facem?” repetă Bălan. „Tu, Grișa, trebuie să pleci îndată, ai ordin, nu? Iar eu și Bălan trebuie să rămânem, ca autoritate locală.” „Cât să mai așteptăm?” se frământa notarul. „Trebuie să rămânem la post. Au să înceapă telefoanele, curierii... cine să facă față, dacă nu noi?! Apăi nu ne pune Antonescu la zid, ce crezi? Mulți vor primi azi-măine Ordine de evauare, poate și noi. Astă toamnă mi-au cerut o listă cu frunțașii satului, cu cei din partide, cu funcționarii – probabil se gândeau la o situație ca asta... Să așteptăm ordinele, nu suntem de capul nostru aici!” „Dar oamenilor să le spunem?” întrebă notarul. „Eu nu pot să fac asta și nici tu, ar fi încălcare de consemn.” Și se întoarse spre Manu, săltând din umeri, cu o privire care ar fi vrut să spună: Tu, însă, poți să le spui, nu e nici o piedică... „Mergi sănătos, Grigori. Și cine știe, poate ne-om mai vedea în viața asta!”

Plecarea, va să zică, nu însemna doar ceea ce îl îngrozise cu câteva minute în urmă: să-i ia pe ai lui, să părăsească gospodăria, prăvălia, tot ce agonisise în acești șapte ani, peste ce fusese de la început zestea Verei – și să se